

bondsvolk uit Egypte toog, is de verdervende engel, de bedienaar-van-den-dood aan Israël voorbijgegaan, om tot Egypte in te keeren, met zijn energieën-van-verderf. Sinds heeft men dat den goddelijken stijl genoemd: dat de God van hemel en aarde met het bittere van den dood Zijn volk „voorbijgaat”, om daarmee tot de naties-van-den-grooten-ban door te trekken. De „voorbijgang” was verschooning! Het zoete, dat de hemel te vergeven heeft, dat is voor Israël, het bittere voor barbaren.

Maar ach — op 't Pinksterfeest van Handelingen 2 keert God die orde om: Hij „gaat voorbij” aan de „hoofden” (de erkende ziens) en aan de „oogen” (de officiële profeten), en komt met presentie-teekenen tot de kinderen van hùn grooten ban; den ban-van-Israël-naar-het-vleesch. Hooren en zien vergaan hier; communicatie en excommunicatie tevens. De voorbijgang Gods is ditmaal teken van het tégendeel der verschooning.

Neen, het is niet te loochenen, tenzij men 's avonds zou ontkennen, wat men 's morgens toch 'n feit genoemd heeft. Een windstoot en vuurtongen, maar die heeft geen mensch in eigen hand; dié komen toch nadrukkelijk van boven...?

Pascha inversum, dit pinksterfeest.

En waarom? Gij vraagt het nog?

Maar heeft dit volk dan niet, juist onder déze leiders, geweigerd het bloed van het ware Paaschlam over zich in te roepen ter verzoening? Zijn bloed kome over ons en onze kinderen; dat beteekende in hùn mond; het is het onreine bloed, dat zich niet verdraagt met het bloed van 'tofferlam, hetwelk in de dagen van den grooten uittocht uit Egypteland een onderpand was van Gods verschoonenden voorbijgang! Werp den Nazarener buiten Gosen, en stel zijn graf bij de Egyptenaren.

Bij de Egyptenaren....

Maar op den dag van 'tfeest van den Kwaden Voorbijgang klinkt dan ook de apocalyptische stem reeds uit de verte: de stad, waar onze Heer uit Nazareth gekruist is, die heet voortaan geestelijk Sodom en Egypte! (Op. 11:8). Het centrum Gosens is op den dag van Golgotha „tot Egypte” gesteld; en 'tlevende geloof van Gosen, dat is voortaan te vinden, gekroond en gewaarmerkt als vrucht van Geestesinwoning en van Geestesinspraak, ginds in de „opperzaal”, waar de schaduw nog hangt van den Nazarener...

Zijn schaduw?

O neen, niet de schaduw van den dooden, doch het groote licht van den levenden Nazarener. Want het Woord van God klinkt straks uit den mond niet van een rabbi Simeon, maar van den apostel Simon Petrus, drager der vuurteekenen, eindpunt van den weg van den bath-kól, hij, onder vele anderen, die met den Nazarener zijn geweest.

Zoo is Pinkster een dag van gericht. Joël krijgt zoo straks dan ook het woord. Ook hij heeft eens de „stem” en 't „vuur” van God Jahwe vernomen (2:3, 11), en heeft geweten, dat ze fenomenaal zijn, vanwege den dag des Heeren.

Voorbijgang, maar dan in malam partem, ten kwade. Vanwege het onrein geachte en niet voor den verschooningsvoorbijgang ingeroepen bloedder-verzoening.

Nu is de pinksterdag van Handelingen 2 inversie geworden van élen feestgang Israëls. Hun Pascha is in zijn tegendeel verkeerd. Hun Loofhutfest is hun afgenomen; want de woestijn zijn ze wel eertijds uitgeleid naar het land der belofte, doch de belofte is heden niet meer voor het land, — ze kiest voortaan een volk „UIT” alle landen. Hun sabbath speelt geen rust meer... Paulus kome maar spoedig voor den dag, om den brief aan de Galaten te schrijven. Uitzinnigen, wie heeft u betooverd, dat gij naar omgekeerde feesten weer wilt keeren? Pascha inversum....

Laat nu de kerk, die niet meer in een land-van-belofte wonen kan, vreezen en beven. De stroom kan voorbijgaan; beddingen kunnen verdrogen. Er is nóg een voorbijgang in den kwaden zin. Nóg is er bondsbreuk, nóg keert God Zelf wel tafelen om, nóg neemt Hij kandelaren weg en laat de bliken van Zijn tegenwoordigheid naar anderen komen, die Christus' bloed leerden inroepen over zich in anderen zin, dan Israël het deed op Lithostrotos.

En — voorbij is nu de tijd, waarin men dat wíken van den Geest, dat voorbijgaan Gods met de genadegaven, aan innerlijke teekenen kan bemerken. God sprak Israël toe in zijn eigen taal, maar die taal is thans een andere: Hij werkt nu met didactisch proza. Hij gaf wel teekenen en wonderen in den aanvangstijd, „wind”- en „vuur”-mirakelen. Maar thans is de aanvangsperiode al lang voorbij; teekenen als toen geschenken (of opgelegd) werden, kenmerken heden noch Zijn aanwezigheid, noch Zijn afwezigheid, noch den zegenenden, noch den kwaden „voorbijgang”. Wij moeten heden aan de vruchten worden gekend. Als het geloof verdwijnt, de probleemstelling haar christelijke scherpte verliest, het Woord ons moet bedienen, in plaats van aan ons bediend te worden, als er geen verwondering meer is vanwege ongehoof, laat ons dan toezien.

En als het Pascha inversum der Joden naar Romeinen 9—11 óns Pascha consummatum is geworden, hùn verwerping ónze aanneming, hùn

onttroning ónze inthronisatie, hùn val ónze rijkdom, laat óns dan temeer óns verootmoedigen onder het missiewerk, en niet roemen tegen verdorde takken, tegen verlaten tempelwoningen. Doch laat ons eindigen, waar Paulus met het mysterie van 't in zijn tegendeel verkeerde Paschen is geëindigd: een waarschuwing tegen de bondsbrekers in de kerk-van-heden, en een lofverheffing om Gods bondstrouw in het heden.

Wat het eerste betreft:

„Zie dan de goedertierenheid en de strengheid van God: de strengheid wel over degenen, die gevallen zijn, maar de goedertierenheid over u, in dien gij in de goedertierenheid blijft. ANDERSZINS ZULT OOK GIJ AFGEHOUDEN WORDEN” (als takken van den boom van Israël), ontleid op de vierdagen des verbonds.

Maar wat het tweede aangaat:

„O diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijne oordeelen, en onnaspeurlijk Zijne wegen!”

Want wie heeft den zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest?

Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergouden worden?

Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen, Hem [zij] de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.”

K. S.

Het wezen der meerdere kerkelijke vergaderingen volgens Voetius.

VI.

Het geheel der in classes en synodes confederatief verbonden kerken vormt, naar Voetius, geene kerk, zooals de plaatselijke, particuliere, parochiale kerken dat zijn. Die classieke en synodale verbanden kunnen slechts tropice, overdrachtelijke, kerken genoemd worden, doch niet primo, proprie, principaliter, d.i. niet in eersten zin, op eigenlijke wijze, principieel. Zij zijn maar kerken te noemen per accidens, per aliud quid, d.w.z. bijkomstig en in zeker opzicht.

De meerdere kerkelijke vergaderingen zijn ook essentiël, in wezen, geene kerkeraden of kerkeradsvergaderingen, zooals de consistories der plaatselijke kerken, maar in aard of karakter daarvan onderscheiden, en mogen dan ook maar niet zonder meer alles doen, wat het werk van kerkeraden is.

Zij worden gevormd of komen samen en handelen krachtens delegatie en vertegenwoordiging der kerken, niet krachtens het ambt als zoodanig, dat hare leden bekleeden. Hare leden beslissen daar niet in eigen ambtsnaam, maar in naam van de hen afvaardigende kerken.

In den omvang en aard van hare werkzaamheden worden zij, wat hare rechtmatige bevoegdheid aangaat, bepaald en beperkt door Gods Woord, door de kerkenorde, die als grondslag van kerkverband aangenomen werd; en hare afzonderlijke leden eventueel door meegekregen instructies.

Zij hebben volgens Voetius geen eigene, oorspronkelijke macht van dwang om hare besluiten op te leggen aan de particuliere kerken, en door deze te doen uitvoeren, geene potestatem coactivam primam et radicalem.

Maar wanneer Voetius daaraan toevoegt: doch wel eene ontleende en gedelegeerde, mutuatam et delegatam, heeft hij blijkbaar niet bedacht wat hij leert, dat n.l. geene enkele kerk in zich zelve eenige macht heeft over eene andere, om haar te dwingen tot het aangaan van kerkverband, en dat zij dus ook geene dwingende macht, welke zij zelve niet bezit, kan delegeren, en niemand die aan haar kan ontleenen. Deze ontleenings- en delegatietheorie houdt dus geen steek.

Daaruit volgt, dat de meerdere kerkelijke vergaderingen naar de grondbeginselen van het Gereformeerde kerkrecht, zooals Voetius het wezen der vergaderingen heeft aangegeven, geene zoodanige dwingende macht ten aanzien der plaatselijke of particuliere kerken bezitten, voorzoover deze die niet in hare kerkenorde over zich aan elkander gegeven hebben, wat met de kerkenorde onzer Gereformeerde Kerken niet het geval is.

Evenmin gaan de redeneeringen van Voetius op, om het ongevaagd ingrijpen van meerdere vergaderingen in de zaken der particuliere kerken te rechtvaardigen uit nuttigheidsoverwegingen, omdat het beter is, melius esse, of omdat het recht daartoe ligt in de aaneensluiting van kerken als zoodanig, gelijk toen Israëls stammen zich verenigden tegen den zondigenden stam, of wanneer de apostelen zouden samenkomen. Ieder apostel had toch in zichzelf door 's Heeren roeping reeds alle bevoegdheid, en ontving door vereeniging met zijne mede-apostelen geene grootere rechtsmacht. En evenzoo hadden Israëls stammen reeds elk voor zich recht en roeping om tegen eenen zwaar zondigenden stam op te treden, en ontvingen zij dat recht en die roeping niet eerst door de samenwerking met andere stammen. Daarentegen heeft geene enkele kerk recht van dwingend optreden tegenover eene andere, en kan dat ook niet krijgen door verbinding met andere, die evenzeer zoodanig recht missen. Hare afgevaardigden zijn

in zichzelf evenzoo verstoken van dat recht, en kunnen het niet ontvangen van hunne hen zondigende kerken, omdat deze het zelve niet bezitten. En deze gedelegeerden verkrijgen het evenmin door verbinding met andere gedelegeerden, die te dezer zake in geene andere rechtspositie verkeerden.

Nog een anderen grond voert Voetius aan, wanneer hij de vraag stelt, of aan eene synode of classis, d.i. eene verzameling, correspondentie, van meer presbyters, de macht van excommuniceren toekomt. Hij antwoordt dan: Ja, in geval van slecht bestuur van eene plaatselijke kerk of van een kerkeraad; en in geval van appél op eene synode; of in geval van het aanbrengen van die geschilzaak bij classis en synode. Als grond laat hij dan deze redeneering volgen: Want indien de sleutel van de tucht gegeven is aan eene particuliere en plaatselijke kerk of haren kerkeraad, waarom zou die dan niet gegeven zijn aan de correspondentie en eenheid van kerken en kerkeraden, waarbij de kerkeraad van eene particuliere en plaatselijke kerk geïncorporeerd is. Hij verwijst dan verder naar hetgeen hij over de potestas cumulativa non privativa van classes en synodes geschreven heeft.¹⁾ Maar de meerdere kerkelijke vergaderingen zijn geene kerkeraden. Haar leden zitten er niet ambtshalve²⁾, maar als afgevaardigden hunner kerken. En die kerken hebben geene macht over andere kerken, ook niet die van excommunicatie harer leden. Hare afgevaardigden komen dus ook niet met die macht ter meerdere vergadering, althans niet „vi muneris sui aut immediati juris divini”, d.i. krachtens hun ambt of het onmiddellijke Goddelijke recht, waarop het bij de excommunicatie toch aankomt. Van potestas cumulativa, ophooping van macht, kan daarom ook in dit opzicht niet gesproken worden. Ten diepste gaat het hierbij toch niet om hetgeen de kerken mogelijk aan elkander bij het aangaan van kerkverband toestaan en in hare kerkenorde vaststellen, het z.g.n. positieve recht of de constitutie, maar om hetgeen van Godswege door haar daarin behoort vastgesteld te zijn. Ging deze redeneering van Voetius op, dan mochten de meerdere vergaderingen doen alles wat de plicht der kerkeraden is. Wat bleef er dan over van zijn zeggen, dat de macht der meerdere vergaderingen is „non absoluta sed limitata”, niet volstrekt, doch beperkt?

Macht van excommunicatie bestaat niet tusschen gelijken, maar bij meerderheid van den een boven den ander, wanneer God den een heeft gesteld over den ander. En nu schrijft Voetius: „Wat de machi van alle classieke of synodale kerken, die delegeren, betreft, deze is geene andere dan van gelijk recht (ochter niet van overheidsrecht, zooals er is tusschen ouders en kinderen, heeren en slaven, vorsten en onderdanen) tot mededeeling van wederzijdsche hulp, zonder schending van vrijheid en gelijkheid: hoedanig recht er is tusschen broeders, vrienden, collega's, bondgenooten, medeburgers. Daarom kan geenerlei ondergeschiktheid, onderwerping, gehoorzaamheid, imperium in eigenlijken zin plaats ontvangen (statui, gesteld worden) tusschen kerken in eene classis of synode geassocieerd of vereenigd, maar slechts wederzijdsche en gelijke afhankelijkheid, tot het praesteeren van wederkeeringen raad en hulp.”³⁾ De eene kerk heeft dus op of van zichzelf niets over de andere en haar leden te zeggen. Dus ook geene macht van excommunicatie. Zoodanige macht zou zij eerst kunnen verkrijgen door onderlinge afspraak der kerken, dus wanneer die haar in de kerkenorde wordt gegeven.

Ook deze redeneering van Voetius om de rechtsmacht der meerdere vergaderingen tot excommu-

1) An Synodo aut Classi, hoe est, collectio, correspondentiae plurium presbyterorum, competat, potestas excommunicandi? Resp. Aff. in casu malae administrationis ecclesiae topicae et synodali; et in casu provocationis ad synodum; aut in casu delationis istius causae ad Classem et Synodum. Si enim clavis disciplinae data est particulari et topicae ecclesiae ejusve synodii, quidni data esset correspondentiae et unioni ecclesiarum et synodiorum, cui synodum particularis et topicae ecclesiae in corporatum est. Pol. Eccl. IV, p. 898/899.

In de gedeeltelijke editie van Dr F. L. Rutgers komt deze plaats niet voor.

2) Quaesit. An concionatores et seniores ipso jure muneris ac ministerii sui tanquam synodales comparere, et suffragia decernere ferre debeant. ... 1. Concl. Ad Synodos universales, aut particulares nationales, ut singuli ministri et seniores venire nequeant, sic ut jure divino per aliquod mandatum, aut praxin Apostolicam, aut aliud quoddam probatum in Scripturis exemplum, nec vi muneris sui, nec ullâ ratione ac necessitate juris naturalis, nec denique ullâ praxi antiquae, aut hodiernae Ecclesiae reformationis tenentur. ... 3. Concl. Quod ad minores synodos et vicinis aliquot Ecclesiis congregatas, quas districtuales seu classicas vocamus, ad eas omnes et singuli ministri, absque incommodo Ecclesiarum venire possunt; quod uno die plurimae aut uno die cum dimidio, aut ad summum bido terminari solent; non tamen ad eas veniunt vi muneris sui aut immediati juris divini; sed jure positivo, ex constitutione ac delegatione Ecclesiarum; quae vel uni ministro cum seniore Ecclesiam suam particularem seu synodum suam repraesentant, vel singulis ministris. ... suffragium concedunt, Pol. Eccl. ed. Rutgers, p. 306.

3) Quod ad potestatem omnium Ecclesiarum classicarum aut synodalarum delegantium, ea nulla alia est, quam jure aequitatis (non vero rectorii, quale est inter parentes et liberos, dominos et servos, principes et subditos) ad communicationem mutui auxilii, sine laesione libertatis et aequalitatis: quale jus est inter fratres, amicos, collegas, confederatos, concives. Hinc nulla potest statui subordinatio, subjectio, obediencia, imperium proprie dictum inter Ecclesias in unam classes aut synodum associatas, sed tantum mutua et aequalis dependentia: ad mutua consilia et auxilia praestanda, P. 252/253.

nicatie te
over het
gaderinge
kerken te
helgeen
verhand
van het C
recht na
gesteld h
En war
kerkelijke
van slech
synodale
door ha
dat hij n
zaken en
kunnen
gaat, de
moeten v
van het s
pondentie
nieuwen
spreking
dat wie
correspon
nicatie a
hij daara
althans d
van het
broederlij
dale cor
impliciet
vorm, of
enkel be
meenscha
bezwaa
eene ker
kerken o
dentie of
ten laatst
kerkgeme
tevoeren
lei wijze
en het ve
volharder
is, kan t
oogenblik
gemeense
ten opzeg
kerkverba
kunnen
breken.

We kun
zicht twee
len, beide
vergaderi
gen tussch
ling, het
dere verg
lijken zin
rusten op
beperkte
voegdheid

Ook is
aan haar
kerken v
in geval
stuur.⁴⁾
uit de gr
verhand
die niet
eenheid
cumulati

Deze ty
in dezelfde
Men moe
tegelijk
standighe
zien van
verplicht
gaan, doe
slaaf tot
en de ar
werpen i
lia dicta
grootst n
spraak g
ook leger
kerken i
schending
verband
lijn is di
recht var
onderwer

4) Quaesit. excommunicationis corruptionis atque ab e casibus sup recentioribus ergo nobis dentiae Syn excommunic actum dem specialique aut utroque
5) Objee
... Nee
bus Eccl
tari potes
casibus. I
administrat
nae aive

dat recht, en
ne hen zen-
niet bezitten.
evenmin door
die te dezer
kerkeeren.
ius aan, wane
synode of
ondentie, van
ommuniceeren
in geval van
kerk of van
ppel op eene
ngen van die
Als grond lant
ant indien de
eene particu-
rkeraad, waar-
n kerkeraden,
articuliere en
Hij verwijst
epotestas cum
synodes ge-
kerkelijke ver-
ar leden zitten
uirdigden hun-
geene macht
an excommu-
digden komen
rdere vergade-
aut immediati
bt of het on-
het bij de ex-
potestas cum
laarom ook in
t. Ten diepste
en de kerken
aan van kerk-
norde vaststel-
de constitutie,
or haar daarin
ze redeneering
meerdere ver-
der kerkeraden
zeggen, dat de
is „non abso-
doch beperkt?
t niet tusschen
den een boven
eft gesteld over
„Wat de macht
rken, die dele-
re dan van ge-
dsrecht, zooals
n, heeren en
mededeeling
nding van vrij-
er is tusschen
enooten, mede-
lgergeschiktheid,
erium in eigen-
gesteld worden)
synode gecon-
wederzigsche
praestereen van
eene kerk heeft
de andere en
ene macht van
zou zij eerst
e afspraak der
de kerkenorde

s om de rechts-
t tot excommu-

lectioni, correspon-
potestas excommu-
nistratio ecclesiae
is ad synodum; aut
m et Synodum. Si
et topicae ecclesiae
ondentiae et unioni
um particularis et
ecl. IV p. 898/899.
Rutgers komt deze

ipso iure manere
barere, et suffragi

particulares natio-
nequeunt, sic nec
praxin Apostolicam
exemplum, nec vi-
tate juris naturalis,
nae Ecclesiae refor-
minores synodes ex
a districtuales seu
soli ministri, absque
od uno die plerum-
um biduo terminari
is sui aut immediati
tione ac delegatio-
a seniore Ecclesiam
representanti, vel
unt, Pol. Ecl. ed.

esarum clauicalium
lia est, quam iuri
r parentes et liberos,
as) ad communicatio-
tatis et aequalitatis
legas, confederatos
ordinatio, subjectio
r Ecclesiam in unum
m mutua et aequalis
xilia praestanda, p.

nicatie te fundeeren, is dus niet houdbaar tegen-
over hetgeen hij van het wezen der meerdere ver-
gaderingen, en van het recht en de vrijheid der
kerken ten aanzien van elkander, en afgezien van
helgeen zij bij het onderling aangaan van kerk-
verband in dezen afspreken, als grondbeginselen
van het Gereformeerd kerkrecht, of van het kerk-
recht naar Gods Woord, gezegd en in het licht
gesteld heeft.

En wanneer hij de vraag stelt, of eenig deel der
kerkelijke macht, ook de excommunicatie, in geval
van slecht bestuur, ongeneeslijk verderf, aan de
synodale verzameling van kerken toegekend, en
door haar uitgeoefend kan worden, en dan zegt,
dat hij niet ziet, waarom dat met betrekking tot
zaken en tevoren genoemde gevallen ontkend zou
kunnen worden; en wat de excommunicatie aan-
gaat, deze ook wel aan de synoden zal toegekend
moeten worden door hem, „die met ons de macht
van het synodaal regiment en de synodale corres-
pondentie erkent“, dan geeft hij daarmee geenen
nieuwen grond aan, die nog afzonderlijke be-
spreking zou behoeven. Als hij daar echter schrijft,
dat wie met hem dit synodaal regiment en deze
correspondentie erkennen, ook wel de excommu-
nicatie aan de synodes moeten toekennen, voegt
hij daaraan toe: „zoo al niet de formeele, dan
althans de daarvoor in de plaats komende daad
van het anathema aan te kondigen, den vrede, de
broederlijke gemeenschap, en de bijzondere syno-
dale correspondentie, op te zeggen, expliciet, of
impliciet, of op beide wijzen“, d.w.z. in volten
vorm, of slechts feitelijk. Als hij daarmee dan
enkel bedoelt het verbreken van de synodale ge-
meenschap, het kerkverband, zal dit wel moeilijk
bezwaar kunnen ontmoeten. Want natuurlijk, wil
eene kerk niet leven naar de onderling door de
kerken overeengekomen afspraak van correspon-
dentie of samenleving, de kerkenorde, dan moet
ten laatste wel het kerkverband met haar, d.i. de
kerkgemeenschap, afgebroken worden. Er moge
tevoren veel geduld geëoefend worden, en op aller-
lei wijze gezocht worden, van den verkeerden weg
en het verkeerde doen terug te brengen. Maar bij
volhardend doorgaan eener kerk met wat niet recht
is, kan ten laatste voor de andere kerken het
oogenblik komen, dat zij de classieke en synodale
gemeenschap, het kerkelijk verkeer, met haar moe-
ten opzeggen en afbreken. Eene kerk kan met het
kerkverband breken. Maar de andere classiekerken
kunnen de kerkgemeenschap ook met haar af-
breken.

We kunnen dus bij Voetius in kerkrechtelijk op-
zicht twee lijnen merken. Die van de grondbeginselen,
betreffende het wezen der meerdere kerkelijke
vergaderingen, haar ontstaan, de rechtsverhoudin-
gen tusschen de tot haar behorende kerken onder-
ling, het karakter der samenkomsten. Die meer-
dere vergaderingen vormen geene kerken in eigen-
lijken zin, zijn geen kerkeraden in het groot, be-
rusten op delegatie en representatie, hebben slechts
beperkte macht, missen eigen, oorspronkelijke be-
voegdheid tot dwang.

Ook is daar echter eene andere lijn, langs welke
aan haar toch het recht van dwang over en in de
kerken van haar ressort toegekend wordt, bepaald
in gevallen van onmacht, verwarring, slecht be-
stuur. Maar dat recht wordt dan niet afgeleid
uit de grondbeginselen, die voor het rechte kerk-
verband ontwikkeld zijn, doch bepleit op gronden,
die niet houdbaar zijn: nuttigheid, karakter van
eenheid of vereeniging, ontleening van macht,
cumulatie.

Deze twee lijnen loopen niet parallel, zoodat zij
in dezelfde richting voeren, maar zij snijden elkaar.
Men moet de ééne volgen, of de andere. Beide
tegelijk gaat niet. De eerste is die van de zelf-
standigheid der plaatselijke kerken, welke ten aan-
zien van elkander vrij, hoewel naar Gods Woord
verplicht, gemeenschap, verband met elkander aan-
gaan, doch nooit in de verhouding van heer en
slaaf tot elkander komen, waarbij de een beveelt,
en de ander te gehoorzamen, en zich te onder-
werpen heeft, ook niet wanneer zulke magistra-
lia dictata, overheidsgeboden, uitgaan van de
grootst mogelijke meerderheid. De onderlinge af-
spraak geeft de grenzen en wijze van handelen,
ook tegenover elkander, aan. Deze dient door alle
kerken in acht genomen te worden. Bij grove
schending kan over en weer verbreking van kerk-
verband volgen, als laatste mogelijkheid. De tweede
lijn is die van de opperheerschappij. Dan is er
recht van bevelen bij de meerderheid, plicht van
onderwerping bij de minderheid. Hoe groot die

4) Quaesit. An quaelibet Potestatis Ecclesiasticae pars, etiam
excommunicatio, in casu malae administrationis, insanabilis
corruptionis, Synodicae Ecclesiarum collectioni attribui possit,
atque ab ea excerceri. Resp. Non video cur in negotia, et
casibus supra memoratis, id negari possit. Dubium movetur a
recentioribus quibusdam de Potestate excommunicandi.... Qui
ergo nobiscum agnoscunt Potestatem regiminis et correspon-
dentiae Synodicae... non possunt non iisdem Synodis tribuere
excommunicationem, si non formalem, saltem vicariam ejus
actum denuntiandi anathema et repudium pacis, fraternitatis,
specialisque correspondentiae Synodicae explicite aut implicite
aut utroque modo, p. 190, 191.

5) Objectum correspondentiae et communionis hujus duplex
... Negotium commune... Negotium particulare ab omni-
bus Ecclesiis aut earum delegatis communiter curari et tractari
potest et debet non absolute, sed limitate, in his scilicet
casibus. 1. In casu insufficientiae... 3. In casu praesumptae
administrationis, hoc est, in casu provocationis, ejus sive per-
sonae sive partis, quae se gravatam conqueritur, p. 250.

meerderheid, of anderzijds die minderheid, dan
eventueel moge zijn, is eene zaak van bijkomstige
beteekenis. En of zulk bevelen dan maar zelden
geschiedt, en slechts in bepaalde gevallen, doet
voor de rechtsquaestie niet ter zake. Dat betreft
slechts de omstandigheden, het oordeel der meer-
derheid, en niet van tevoren uit te maken gelegen-
heden. Maar naar het recht zijn dan de meerdere
vergaderingen opperbesturen, en de plaatselijke
kerken gelijk aan onderdanen, die eventueel zich
te onderwerpen hebben aan wat hare kerkelijke
overheden, de meerdere vergaderingen, aan en
over haar gebieden.

Deze laatste theorie heeft Voetius niet uitgewerkt,
maar slechts bij gelegenheden kort ter sprake ge-
bracht. Het was de praktijk onzer kerken destijds
soms, die gerechtvaardigd moest worden. Men riep,
naar de beschouwing destijds over de overheid, ook
deze wel te hulp. Het „melius esse“, het is nuttig
of noodzakelijk, deed dan opgeld. Maar volgens de
grondbeginselen van het Gereformeerde kerkrecht,
door Voetius uiteengezet, was het niet.

Nu kunnen wij één van twee doen.

We kunnen de door Voetius in het licht gestelde
grondbeginselen vasthouden, en naar deze rede-
neeren en handelen. Dat hebben Dr A. Kuyper Sr.
en Dr F. L. Rutgers gedaan in 1886. Ook kunnen
we deze gelegenheden uitspraken van Voetius e.a. en
hunner daarmee accordeerende daden als uit-
gangspunt nemen tot het ontwerpen van een sy-
steem. Dat is het wat met het „nieuwe“ kerkrecht
geschiedt. Daarbij worden de twee reeksen van
uitspraken of beginselen naast elkaar gezet en
beleden, zonder dat men inzielt, dat zij met elkan-
der strijden, en zonder dat men van de grondbeginselen
uit, critiek oefent op de andere reeks
voorstellingen en daden onzer Vaders, maar veel-
meer met die daden deze uitspraken toelicht en als
betrachtigt, en die daden rechtvaardigt door die
uitspraken.

Eén van twee echter.

Die grondbeginselen zijn de juiste. Maar dan
moeten de andere uitspraken en de daarmee over-
eenkomende daden onzer Vaders daaraan ge-
toetst, en in het licht daarvan veroordeeld, worden.
Of die uitspraken en daden zijn juist, maar dan
moeten de grondbeginselen gewijzigd worden.
Dan vormen de classiekerken samen ééne kerk,
zooals eene plaatselijke kerk. En dat geldt dan ook
van de kerken van een synodaal ressort, particu-
lier, provinciaal, nationaal. Daarvan zijn dan de
plaatselijke kerken afdelingen. Ter vergadering
van classis en synode zijn de leden dan ambts-
halve. En de meerdere vergaderingen zijn dan
kerkeraden in het groot, die alles mogen doen, wat
naak of plicht der kerkeraden is. Zij hebben dan
ook alle rechten der kerkeraden, ook het recht
van schorsen en afzetten van ambtsdragers, en van
het excommuniceren van leden eener kerk. Het
kerkelijk gezag daalt dan van de meerdere ver-
gaderingen op de kerkeraden af. En deze zijn dan
uiteraard onderworpen aan de meerdere vergade-
ringen. De kerken hebben dan wel dwingende
macht ten aanzien van elkander. Hare ambtsdragers
zijn dan tegelijk ambtsdragers in of van de andere
kerken, om tegenover deze en hare leden vi-
neris sui te mogen handelen. Heel de grondbeginselen
van het Gereformeerde kerkrecht moet
dan radicaal gewijzigd worden.

Er is hier slechts te kiezen. 6)

Beide belijden en vasthouden is inconsequent
en gaat in de praktijk niet. Wie niet de lijn der
grondbeginselen kiest en wil volgen, wordt in de
praktijk ook zijns ondanks al verder den weg der
hiërarchie opgedrongen.

S. GREIJANUS.

6) Zie voor Dr A. Kuyper Sr. zijn „Tractaat van de Refor-
matie der Kerken“, blz. 34 v., 37 v., 68, 71, 78 v., 157. En zie
ook de teekeningen van hem, door Dr C. Veenhof weer naar
voren gebracht in „De Reformatie“ van 12 en 19 Nov. 1937.

En zie voor Dr F. L. Rutgers diens met Jhr Mr A. F. de
Savornin Lohman uitgegeven werk „De Rechtsbevoegdheid
onzer plaatselijke Kerken“, 2e uitgave, 1887, blz. 16, 18 v.,
21, 25, 27, 29 v., 31, 34, 36, 39 v., 52, 188 v., 195 v., 200, 202 v.

7) Bedenkelijke praktijken zullen wel altoos blijven voort-
komen, en onjuiste redeneeringen evenzeer. Maar het is wat
anders, wanneer men daarop zijne theorie bouwt en er een
systeem naar ontwerpt, dat dan denken en handelen moet
beheerschen, zooals ten aanzien van het ingrijpen van meer-
dere kerkelijke vergaderingen in de zaken van particuliere
of plaatselijke kerken, openbaar wordt in de dissertatie van
Dr M. Bouwman.

8) Natuurlijk zijn er altoos mensen, die als praktische
wijzen gaan figureeren. Het eene, zeker, maar ook het an-
dere. Maar van dit niet te veel, en van dat niet te veel.
En evenzoo van beide niet te weinig. En die waarschuwen:
„Geen eenzijdigheden“. „Wanneer men hiërarchische sym-
ptomen ontdekt, moet de nadruk vallen op het recht van de
plaatselijke kerk, maar indien zich independentische verschijn-
selen voordoen, dient op het recht van de meerdere vergade-
ringen de aandacht gevestigd te worden. Op dit punt gaat het
met ons kerkelijk leven als met een weegschaal. Wil men
haar in evenwicht houden, dan moet nu eens in de ééne en
dan weer in de andere schaal iets gelegd worden. Het gaat
er mee als met een ruiter op een paard. Hij moet zorgen,
dat hij noch naar de ééne noch naar de andere zijde overhelst“,
J. L. S. in de „Amsterdamsche Kerkbode“ van 8 Mei 1938.
Vgl. ook Prof. Dr V. Hepp in „Credo“ van 8 Oct. 1937:
„De beide polen van ons Gereformeerd kerkrecht“. Men ziet,
hoe hier alle principiële redeneering zoek is. Tot en in de
grondbeginselen wordt niet doorgedrongen, uit de principia
wordt niet geredeneerd. Het is wat geknelt zonder eenige
diepte, hoewel met een schijn van praktische levenswijsheden.

Pinksteren naar het Verbond.

Men heeft de belijdenis aangaande den Heiligen
Geest wel het verloren evangelie genoemd. Als
de dag van het Pinksterfeest vervuld wordt... her-
denken wij onze geestelijke teleurstelling. Wij zijn
wachtersmoede geworden en spreken van het laat-
ste heilsfeit zonder veel bezieling. Ja, misschien is
het u wel eens opgevallen, in onze toespraken
zeggen wij het vaak precies omgekeerd dan de
Heilige Schrift ons onderwijst. De Schrift leert ons,
dat de Heiland is heengegaan en dat de Geest bij
ons is. Wij stellen het vaak zoo voor, alsof de
Heere nog hier rondwandelde, vriendelijk en ge-
nadig. Die Heiland wil altijd naar de menschen
hooren. Maar — voegen wij daar eenigszins som-
ber aan toe: de Heilige Geest moet er uw oogen
voor openen! Dat schijnt niet erg zeker te zijn dat
de Heilige Geest dat wil. Zoo in onze populaire
voorstellingen welken wij licht den indruk alsof
de Heilige Geest het werk der verlossing eigenlijk
een beetje tegenhoudt. Alsof de Heiland wel ruim
is, maar de Geest niet zoo goed en mild. Wij
willen dan wel graag verlost zijn, wij willen wel
graag een beter kerkelijk leven hebben, wij willen
ook wel gaarne andere menschen tot Jezus leiden,
maar — en dan zet de spreker dat eenigszins be-
nauwde gezicht — de Heilige Geest moet dat
geven! Het kan wel eens komen, maar wij moeten
dat afwachten. Erg veel moed schijnen wij er niet
meer op te hebben.

Gods Woord onderwijst ons gansch anders over
den Heiligen Geest. Wij zijn schuldenaars,
zegt de apostel, wij zijn verplicht om naar den
Geest te leven (Rom. 8:12). D.w.z. de beleving van
het werk des Heiligen Geestes geschiedt als de be-
leving van alle heilsweldaden in den weg der
verbondsghehoorzaamheid.

Deze gedachte van de Heilige Schrift is ons
eigenlijk vreemd. Wij zien het leven naar het
Verbond en het wandelen naar den Geest als twee
gansch andere dingen. Wij hebben vaak voor ons
besef het Verbond uitgehouden tot een reeks uitwen-
dige plichten. Die erkennen wij volmondig. Wij
zijn verplicht... naar de kerk te gaan, de catechi-
satie te bezoeken, een christelijk huwelijk te slui-
ten. Wij zijn verplicht belijdenis des geloofs af te
leggen, ten Avondmaal te gaan en onze kinderen
te doen doopen. Wij zijn verplicht een kerkelijk
ambt te aanvaarden zoo wij daartoe geroepen wor-
den. Als wij consequente menschen zijn, voelen wij
ons ook geroepen ons in maatschappij en staat
als belijders te openbaren. Zoo zien wij dan den
weg des Verbonds als een langen, horizontalen weg
over de aarde. Om het dichterlijk te zeggen: als het
pelgrimspad der tranen! Alleen — waar die weg
heenleidt is niet zeker. Je kunt goed uitkomen,
maar je kunt ook verkeerd uitkomen. Want — en
nu komt de tweedheid — het Verbond is wel alge-
meen, maar de genade is facultatief! Het Verbond
is wel ruim, maar de genade is beperkt. Ja, men
geeft weleens de voorstelling van een God, Die ons
ons gansche leven op den weg des Verbonds wan-
delen doet en dan zegt: Ge dacht, dat ge er waart,
o mensch, maar gij zijt er toch niet!

In deze voorstelling gaan kerk en ambt, predi-
king en sacrament behooren tot de uitwendige
dingen. Maar de Schrift noemt dan zulke uitwen-
dige dingen onderhouden een wandelen naar
het vleesch. God heeft daar nimmer zegen op
beloofd, zie het maar aan Israël, dat Gods Ver-
bond heeft veruitwendigd. Als gij naar het vleesch
leeft, naar het vleesch in de kerk leeft, naar het
vleesch omgaat met de Heiligheden des Heeren,
dan zult gij sterven!

Heel deze voorstelling vindt dan ook in de
Schrift geen steun. Het Verbond is geen religieuze
gemeenschap tusschen menschen op aarde, maar
het is de gemeenschap tusschen de aarde en den
hemel. Daarom zijn onze kerken heel wat anders
dan theologische volksuniversiteiten. Onze ker-
ken staan onder stroom. Nog altijd laaten
de Pinkstervlammen in het Huis van den Heer.
Het Verbond is voor alle dingen verticaal, het
komt uit den Hemel neder. Dit is Mijn Ver-
bond dat Ik met hen maken zal. Ik zal Mijn Wet
in hun binnenste geven en Ik zal die in hun hart
schrijven. (Jeremia 31:33).

Er is geen openbaring noch genade des
Geestes dan in den weg der Verbondsgheoor-
zaamheid. Wij zijn schuldenaars
om naar den Geest te leven. Want te belijden: ik
geloof in den Heiligen Geest, wil niet zeggen: ik
geloof in Zijn bestaan, in Zijn plaats in de Drie-een-
heid, maar: ik geloof dat Hij uitgestort is, dat Hij
in de gemeente woont... en ook mij gegeven is.

Wie heeft onze prediking geloofd, het evangelie
van den Heiligen Geest? Hij is gekomen tot het
Zijne, maar de Zijnen hebben Hem niet aange-
nomen. Maar zoovelen Hem aangenomen hebben
heeft Hij verzegeld dat God waarachtig is.

Broeders, wij zijn verplicht.... N. B.